

Zeitschrift für Naturgeschichte

JURNAL

PENTRU PERSOANELE ȘTIINȚELOR ÎN NATURĂ ȘI EXACTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedișeală

BCU Cluj / Central de University Library Cluj

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 21.

(Anul al patrulea)

București

8 Iunie, 1859.

Compendiu: Științele Vărilor. — Despre mizeria antică. — Comunicări științifice mici.

Șarpele Vărilor.

Sintă mlașă care, vâzîndă zăă șarpe, sî șperie și fîră zîkîndă kă e veninată; dară astî fîră este în dîșperî; kăci mai toți șerpîi care esîstî în Eșrona, nă sintă veninați și din mlașă de șerpîi Eșroneanî, nămai zăăă este într'adevără venitată (otrăvită, și este șarpele Vărilor desne care vorbîmă akzîmă.

Karakterele Zoologice ale așestîi șarpe (care era foarte bine ștădiată de kătre natșraliștii) sintă kă are niște plăce transversale șvîtă vîrtă; doă pîndșpî de semîplăce șvîtă koadă; kaplă lăi șeamă k'zîă trîșurîă și kă la estșemitate de nainte a fîlșei de șșă, are zăă felă de kîrlîă de care easă venîă.

Văpărlă (*Viperus Communis*) zîce șeleșpărlă Lacépède, așestî șarpe mikă și debîă

în aparîă, are zăă venîă foarte perîkăloșă. Așestî șarpe nă este înzestpată kă mlașe ale kăalități fîșmoase și ștrășășitoare care natșrale a dășvîă șelură-lăate șneșe de șerpî; kăci Văpărlă n'are nișî kolorî fîșmoase, nișî o fîșpărlă eșlegantă, nișî mișkărlă plăkăte kă șeî-lăăđî șpărlă; lășăimea lăi este de doă nișioare nămai; koadă lăi are trîă, șăă natș polîă (șolărlă) și în șeneșe koadă maskălăă e mai mare și mai șroașă de kîă așee a femelăi. Koloarea sa este șonșîă vîtîndă în alăștră șăă în șomîe. Nește șunapea sa, de la kapă nîă la koadă, merșe kă zăă felă de lăăđă kômpășă de șete șere d'o șormă șereșlară care, împărlîndă-se în mai mlașe lokșpî, șormeză zăă de șemă în șorma de Zigzag (așă: w); ne vîrtă

аре шарпеле 150 плаче, дарѣ не коадъ аре 39 перекі семіплаче негре вѣдндѣ че-ва ін ал-васпрѣ.

Капѣлѣ вперѣлѣ сеамѣлѣ кѣ інима омѣлѣ (corde, coeur); kindѣ сѣ некѣжеште, капѣлѣ сѣ се фаче інкѣ маі ларгѣ; este аконеріѣ кѣ солці мичі каре сеамѣлѣ кѣ ачеле але спінѣреї; нѣмаї челе де лінгѣ окіі, сінтѣ чева маі ларці; ін до-сѣлѣ fie-кѣрѣіа окіѣ, аре ките о вандѣ неаргѣ ларгѣ каре се прелѣнцеште пінѣ ла алѣ 15-леа плакѣ де десѣтѣлѣ вѣртеї. Марцінеа фѣлчеї де сѣсѣ este альѣ, к'о патѣ неаргѣ, дарѣ чеа де жосѣ este негрѣ кѣратѣ. Окіі ачестѣї шарпе сінтѣ foapte вїї шї пѣтрѣнѣзѣторї; аѣ знѣ Iris роміѣ шї о прѣ-пелѣ неаргѣ.

Лімѣа лѣї este тѣіатѣ ла вїрїѣ інтокмаї ка о фѣркѣлїѣ шї анімалѣ поате сѣ'лѣ скоадѣ афарѣ foapte департе (ка тоці шѣрпїї); kindѣ este ін одінѣ, о скоате афарѣ. Мѣлці оаменї се шѣ-рїе вѣзїндѣ ама лїмѣѣ скоасѣ а шарпелѣї; дарѣ лїмѣа е кѣ тотѣлѣ невіноватѣ, кѣчї este моале шї нѣ поате сѣ рѣнеаскѣ не нїмenea.

Шарпеле ачеста, трѣеште ін цѣрї мѣнтоае аколо се цїне інтрѣ негре саѣ арборї; не кімпнї шедѣ е парѣ, дарѣ інкѣ маі парѣ сѣ гѣсеште ін локѣрї номолоае. Ла ної сѣ гѣсеште лінгѣ Вѣрѣіорова, ла ваїеа де Mexadїea; este foapte комѣнѣ ін Italia шї сѣдѣлѣ Franсіeї. Лѣ ін-тілнеште чїне-ва маї кѣ сеамѣ примѣвара, інтре ора 9 шї 10 дїмїнеаѣа зѣкіндѣ не мобїле ес-пѣсѣ кѣтре остѣ інкѣлїзїндѣ-се ла соаре; лінгѣ ачестѣ локѣ, este тотѣ-д'аѣна шї кѣлѣкѣшлѣ лѣї адекѣ о газрѣ ін пѣмінтѣ. Ін зїмеле кѣлѣдѣроае але верей, easѣ парѣ дїн газрѣ. Ачестѣ шарпе сѣ нѣтреште де шоарїчї мичї, де кіртїѣѣ, де шопїрїе, де вроаште, де пѣсѣрї мичї шї де інсекте. Елѣ омоарѣ анімалеле отрѣвїндѣ-ле маї наїнте кѣ мѣшкѣїѣра лѣї, не зрмѣ kindѣ аѣ мѣрїѣѣ, ле інгїте адекѣ інченїндѣ але інгїці прїн канѣ. Гѣра лѣї есе ін старе а се інтїнде інтр'анѣ модѣ ес-траордїнарѣ шї елѣ інгїте атѣнчї анімалѣ мѣлѣ маї маре де кітѣ este тотѣ корпѣлѣ лѣї. Шар-пеле ачеста (ка шї мѣлте алте спѣде де шѣрпї) мѣлїнкѣ парѣ шї мїстѣскѣ foapte греѣ ачееа че аѣ мїѣкатѣ. S. e. kindѣ знѣ вперѣ а мїнкатѣ о вроаскѣ рїіоасѣ, атѣнчї е сатѣлѣ нентрѣ трїе лѣнї шї доѣ дїнехрї ка ачесте, ії сінтѣ д'ажѣнсѣ пен-трѣ о варѣ інтреарѣ; апої фїндѣ кѣ іарпа доарпе,

прїн зрмарѣ асемenea доѣ мїнкатѣ ії сінтѣ д'а-жѣнсѣ нентрѣ знѣ анѣ інтрѣрѣ. S'а шї констатѣлѣ кѣ знѣ вперѣ поате сѣ рѣміе знѣ анѣ інтрѣрѣ (о варѣ) немїнкатѣ шї сѣ нѣї посе нїмїкѣ. Вї-перѣлѣ skimѣѣ де доѣ орї не анѣ пелеа лѣї, а-декѣ примѣвара шї тоамна; ла fie-каре skim-варѣ, шарпеле скоате тоате пелеа лѣї, інток-маї кѣмѣ скоате чїне-ва о кѣташѣ дѣне корпѣ.

Дѣне 7 саѣ 10 ані, шарпеле Вїперѣ ажѣнѣе ла перфекта десволтарѣа са; дарѣ ла вїрста де трїе ані, Вїперѣлѣ este ін старе д'а продѣчѣ нѣїї. Адекѣ примѣвара дѣне skimварѣа пелеї, шар-пеле інчѣне сѣ мѣнїнчѣ кѣ маре постѣ; апої дѣне ачестѣ дїнеѣ конїосѣ, амїндоѣ секселе се каѣлѣ; кѣчї мїнкарѣа а нѣскѣлѣ інтр'інселе дорїнѣа аморѣлѣї, інтокмаї ка шї ла оаменїї дѣне знѣ снѣѣ плѣкѣлѣї вїне знѣ тѣте-а-тѣте інтепесантѣ. Дарѣ шарпеле аре шї о алѣ асемѣнарѣ кѣрїоасѣ кѣ знїї оаменї ін прївїнѣа аморѣлѣї; адекѣ е преа інчѣлѣ шї рече. Фѣрѣкѣлѣ ачестѣї аморѣї сінтѣ 12 пінѣ ла 15 озѣ де каре нѣїї де шѣрпї есѣ кеарѣ kindѣ озѣле ремїнѣ інкѣ ін вѣрпа мѣ-меї лорѣ. Ачестѣї імпреѣїсарѣе продѣчѣ ре-сѣлїатѣлѣ кѣ тотѣлѣ кѣрїосѣ адекѣ, кѣ шарпеле Вїперѣ fatѣ нѣїї вїї; знѣ лѣкрѣ каре сѣ гѣ-сеште нѣмаї ла анімалеле мамїфѣре (нѣртѣлоаре де цїде) шї ла нїчї знѣ ренїлѣ.

Дѣне че нѣїї аѣ крескѣлѣ ін озе (фїндѣ ін вѣрпа мѣмеї лорѣ) ін кѣрѣсѣ д'о лѣнѣ де зїле, рѣнѣї коажа озлѣї шї easѣ афарѣ ін вѣртѣ шї д'аколо ін лѣме; о парте дїн нѣї easѣ астѣзї, о алѣ парте, мїїне. Шарпеле мѣмѣ фаче сїн-гѣрѣ не моаша, фїндѣ кѣ, кѣ дїнѣїї еї скоате каселе ачесторѣ нѣїї (коажа озлорѣ лорѣ). Дарѣ kindѣ bate чїне-ва шарпеле кѣ знѣ бѣдѣ, атѣнчї есѣ тоці нѣїї де шѣрпї знѣлѣ дѣне алѣ к'о маре ренѣзїчїзне. Нѣїї де Вїперѣ, де шї аѣ шї еї ве-нїнѣ, тотѣ нѣ мѣшкѣ.

Мѣлте фѣвѣле с'а зїсѣ нентрѣ імпрезнарѣа секселорѣ ачестѣї шарпе шї нентрѣ модѣлѣ дѣне каре fatѣ нѣїї сѣї. Аша с'а зїсѣ кѣ, дѣне гѣс-тарѣа плѣчѣрїї аморѣлѣї, femeеле таїе канѣ мас-кѣлѣлѣї (ла оаменї, femeїле сінтѣ маї блїнде; еле таїе ін ачестѣї моментѣ, нѣмаї нѣнѣа вѣрѣватѣлѣї дарѣ нѣ канѣлѣ лѣї). Дарѣ ін моментѣлѣ на-шѣреї, іарѣ с'а зїсѣ, кѣ нѣїї сїнгѣрї деснїнтекѣ вѣрїа мѣмеї лор шї ес; іар с'а зїс кѣ мѣма, вѣ-зїндѣ нѣїї сѣї ін перїколѣ, ії вагѣ ін гѣра еї

znde fi askende. Aceasta din zrmz, nz e ade-
vzpatz; kzci e probatz kz nz esiste nici o le-
gztrz familiarz între şarpеле mzmz şi pzii
ei şi kindz sz gzesekz kite odatz pzii de Biperz
lmgz mzmа лорz, asta provine kz în zenerе
şzrnilorz le плаче societatea.

În anzlz d'intiiz, pzii de Biperz trzeskz de
vermi, insekte şi skoici; darz în anzlz алz doi-
lea, ei înченz sz mznino şi vroашte mizi
saz şoarici şцл. În ачестz anz, ei sintz чеi mai
perikломi pentrz omz.

Kindz primzvara sz gzesekz Biperi pe kimpz.
sintz în stare de virzinzitate; kzci dzne imprez-
parea лорz, Biperii s'askendz şi nz se mai vdz
pe kimpz şi rzmindz în zиле kldzроаше ale
verei askznuşî în gzariе лорz ninz în iarnz,
kindz atznuşî kadz într'znz felz de amorzpire şi
de letarziе (somnz adinkz) în kape rzmине тоatz
iarna; în ачестz stare, poate чине-ва sz'i iea
în minz fzrz perikolz, darz înчерkindz ai în-
kzлzi, îndatz рoinviezş şi devinz perikломi.

Nz se şlie esaktz kici ani trzeshte znz B-
perz; darz sintz imprezizrzpi kape аз kondzşz
natzralistiî ka sz zikz kz Biperzлz trzeshte foarte
mzлz. Bieаца лорz este foarte tenaचे; ei nz
morz kзrindz. Este foarte grez d'ai szrgzma.
Ei potz sz trzeskz mzлz timpz în anz şi nz
se îneaktz; kearz în sniptz (pakiz) poate sz рz-
mie kite-va timpz fzrz sz moarz. Singzrлz
mizloksz d'a omopi znz Biperz într'znz minziz
este, d'a îi bzга znz akz în чеafz aslz-felz ka
akzлz sz pzrznzз kреерii; asemenea kindz
nzne чине-ва tzznz în gзpa şarpелzi, елз е
pinsz de snasmzpi şi moare kзrindz.

Nici odatz Biperzлz nz atakz pe omz şi
alte animale marî. Elz s'antzrз nzmai kz dинzi
szî teribili kindz este atakatz; kindz şarpеле
vede pe znz omz, fzце. Darz întimzrzrie о-
biznzite kz znz omz este mzkatz d'znz Biperz,
sz zrmeazş mai tolz-d'azna kindz omzлz (pe-
ştiindz) zmblz saz sz kzлkz pe fzrnze szş kape
zаче animalazлz. Kindz znz omz atakz pe Biperz,
елз sz nzne drentz, деапnzş pe koada sa, ка-
nzлz лzi sz znflz şi devine ларz, oki szî de-
vine лзчitorî; елз skoate din gзrz znz sznetz
kamz lizpztorz, tolz d'o datz zine gзpa deskisz
şi mizkz îzte kz limba sa, eşitz afarz din gзrz;
pe zrmz se арzпkz ne inamikzлz лzi, kz izдеала

şarpелzлzi. Biperzлz, nz zmblz аша de îzte ka
алzi şerpni; de ачеса, елз nz sz преа депzр-
teazş de gзра sa znde se багз în toate nou-
zile. Kindz lz bate чине-ва tare kznz bastonz
peste spinare, елз sz şi rzmине ka morlz.
Dakz are чине-ва kзpaziş şi szncе рече, poate
sz prinzş ачестz şарпе în minz dzindzлz деа-
пnzş kz doz deşete la чеafz şi la koadz; kzci
în ачестz pozizisne, şarpеле nz poate sz în-
toarkz kapz, ka sz mznче pe omz.

Biperzлz are mзлzi inamici; afarz de omz
kape gonemte tolz-d'azna pe Biperz, este şi
mistreuz kapeлz atakz şi nz se teme de mzk-
kztrа лzi, fiindz kz елз este foarte grasz; apoi
sintz şi naserilo şoimz şi epodiz kape se nz-
treskz de şerpni şi kape ştiş sz prinzş şар-
пеле aslz-felz, kz елз nz poate szлz mzkче.
Afarz d'ачесте animalе, челе-лаате sz temz de
Biperz, kzci prin instinklz ştiş kz mzkztrа
ачестzi animalz. аззче moapte. Аша vedemz kz
animalеле domestice, презkmz este vaka şi kii-
пеле, fzgz kindz vdzş ачестz şарпе; între toate
animalеле domestice, kзpkanzлz este челз mai
kзpziosz; kzci елз kindz înflanzte znz Biperz,
înчене sz zmblz imprezizrzлz şarpелzi fzkindz
din че în че черkзpi mai mizi, ninz kindz аззncе
алz çioкni la kapz şi lz omoarz.

În zпеле dzpi (Nordzлz Rsziei şi Siberia)
oamenii sz temz d'a omopi znz Biperz; kzci,
zikz akolo, kz dakz znz omz a omopizş znz B-
perz, atznuşî vizş mзлzi în kasa omzлzi ka sz se
pzşbzneaskz de dznszлz şi atznuşî e перdzş. În
zenerе, s'аз zisz mзлzime de лзkзrpi mizakz-
loase şi nekredibile în privinца şzrnilorz. De
kindz челз d'intiiz şарпе a азtzş чеа d'intia
konversazişne kz чеа d'intia femeе (Eva), de
atznuşî înkoaче, şarpеле a жkatz znz ролz
mare în istoriеле mistepioase ale оаменilorz;
tozi vrzjitopii la попzлi antikzi, аз întrevzngatz
şerpni la operazişnile лорz mizakzloase. А-
честа a fzktz kz mai nainte, kearz şi medicii
аз kpezştz în енерzii teranestice (medikamentape)
askznsе în korpzлz şarpелzi. Аша s'a zisz kz
karnea Biperzлzi prodzче transpirazişni abon-
dinte, inimeazş çirkzlagizneа szncelzi, şi întz-
remte forza organelorz. Darz gзrsimea Biperz-
лzi era privitz ka znz remedizş bznz în natimile
перzilorz şi ka znz bznz kosmetikz (pentrz а
fаче пелеа finz, алz şi elastikz.)

Человекъ физикъ Fontana a fькстъ *wasе mь* de esperimente къ veninzьлъ (отрава) Bиперълъ шь eatъ знеле din pessьtatеле ла каре а ажънсъ ачестъ natъraalistъ.

Beninzьлъ Bиперълъ нъ отръвеште ne toate animalеле, чь sьntъ знеле ла каре нъ face ни чь зн рълъ, прекъмъ iarъ ла Bиперъ, шарпеле Coluber, шь алдъ шерпнъ, ла lьnitoape, мелк шь брoaskъ цестоасъ. N'ape ни чь знъ rъstъ pronъncьiatъ шь ласъ in rъръ нъmaй знъ rъstъ astripъentъ.

Kindъ veninzьлъ ръmьne in dintеле veninatъ, нъ перде din енерция (форца) лъмъ мъкаръ дъне маъ мълдъ anъ; darъ дакъ а skosъ чьне-ва veninzьлъ din корпълъ Bиперълъ шь л'а зъkatъ, атънчъ, дъне timънъ d'ънъ anъ, а пердъtъ форца са отръvitoape.

De асееа, тревъе о mare преказъдне kindъ пъне чьне-ва mьna keаръ ne знъ Bиперъ mortъ пъсъ in snipъtъ (прекъмъ se intьmьлъ ла mъsexpъ) къчъ s'а intьmьлатъ къ keаръ in ачeastъ stape dintеле Bиперълъ inkъrkatъ къ veninzъ, inьentьndъ ne deьetълъ omълъ, л'а omopъtъ. Asemenea преказъдне este черъtъ шь kindъ иea чьне-ва in mьnъ ханеле знъ omъ mъшkatъ d'ънъ шарпе veninatъ; къчъ, de mълте opъ, dintеле шарпелъмъ съ ръне мь ръmьne in хане. Kindъ шарпеле а mъшkatъ ne знъ omъ imъръkatъ шь дакъ se imъbrакъ знъ алъ, omъ къ ачесте хане, lъ omоаръ vьpъlъ dintelъmъ veninatъ ръntъ шь ръmas in хане.

In prьvьngъ ачeastа, vomъ съ nomenimъ aичъ знъ evenementъ intьmьлатъ in Америка къ ханеле знъ omъ mъшkatъ de шарпеле Krotale (знъ шарпе аша de отръvitъ ka шарпеле Bиперъ). Знъ дъранъ а ewitъ dimьneага sъnъtosъ d'akasъ шь дъне amiazъ-zь, familia лъмъ л-а rъsitъ mortъ ne kьmънъ. Eй 'шъ-аъ inkьntъtъ къ а fostъ atakatъ de дамъла, л'а inrponatъ, darъ fizьлъ сълъ чедъ mare, vъzъndъ къ tatълъ а пъrtatъ о переке de чьzme нъoй, иъ аъ пъrtъtъ рълъ ka съ ле imormьnteteze, шь ле а inkълъatъ. Darъ keаръ шь in zьoa ачeastа, а mъpъtъ шь ачестъ fьчъopъ in прьпъ. Inсъ а zisъ mъpъndъ къ а simъitъ in ачea zь, къ паркъ а fostъ inьentъtъ in пьчюape к'ънъ акъ. Дъне moарtea лъмъ, аъ къrtatъ in чьzмъ шь а rъsit аколо dintеле отръvit ал знъ шарпе Krotale, бъgatъ in пеле. Атънчъ аъ аflatъ къ дъранълъ tatълъ, а mъpъtъ mъшkatъ d'o Krotalъ каре, mъшkindъ'лъ in пьчюape prin чьzмъ, 'шъ-а ръntъ

dintеле in чьzme. Apoi ачестъ dinte inьentьndъ ne fizьлъ лъмъ, лъ а omopъtъ шь ne dьnsъ. Eatъ пънъ ла че gradъ, ханеле знъ omъ mortъ d'o mъшkatъpъ de шарпе, аъ тревъingъ de преказъдне kindъ ле иea чьне-ва in mьnъ.

Esperiьncеле лъмъ Fontana иъ аъ проbatъ къ, къ kьtъ este маъ mьkъ animalълъ mъшkatъ d'ънъ Bиперъ, къ атъtъ moape маъ sigъpъ шь маъ къpъndъ. Аша а vъzъtъ къ о vrabie mъшkatъ, moape dъne 5 saъ mълtъ 8 minъte; о коломъ (поръmъ) дъне doъ-sъpre-zече; nisьka шь маъ къ seamъ о oаie, moape маъ tьpъzъ шь kite odatъ skanъ къ totълъ; дъне ачесте esperiьngъ este inьedepatъ къ нъ тревъе съ ne mьpъmъ ka шь mълдъ oamenъ mъшkatъ de Bиперъ, съ skape къ vьeагъ.

Fontana а vъzъtъ къ о бъkъdъkъ de veninzъ de mъpъmea а знеъ sъte пърдъ а знеъ гръzьне, este in stape съ omоape о vrabie; sъpre а omopъtъ о поръmъ, тревъе de mease opъ atьla; tpeъ гръzьне veninzъ omоаръ ne знъ omъ, darъ pentъpъ знъ воъ тревъе о къtime de veninzъ de о mъpъme ka de 12 гръzьне; apoi fьndъ къ знъ Bиперъ are in rъpa лъмъ veninzъ нъmaй ka doъ гръzьне, de ачееа о inьedepatъ къ mъшkatъpа знъ sigъpъ Bиперъ rapъ omоаръ знъ omъ шь ни чь odatъ знъ воъ. О esьeьndъne face mъшkatъpа каре знъ omъ (saъ воъ) о прьimеште ла канъ, ла образъ, ла rьtъ, ne lьmъ, шь lьngъ koаръ (inimъ), къчъ ачесте mъшkatъpъ omopъ maъ totъ-d'аzъna.

О чьркъmъstancъ къpъoасъ обсерватъ ла veninzьлъ Bиперълъ шь а шарпелъмъ Krotale este, къ ne kind ачeastъ materie intъnd in чьркъlъagьneа sьncьelъmъ знъ omъ (шь алъ animalъ) иъ imъpъrezеште sъncьеле шь иъ omоape, totъ ачeastъ materie kindъ а mьnka'o чьне-ва, adeкъ а бъgatъ o in чьркъlъagьneа sьncьelъmъ сълъ prin stomachъ, omълъ нъ пъtimeshte nimьkъ. Ба inkъ, е проbatъ къ шерплоръ, veninzьлъ лоръ ле servъ pentъpъ а inьesni dьestъzьneа (mistъiala) лъкръpълоръ че аъ mьnkatъ. Fontana а mepъlъ пънъ а zьче къ veninzьлъ шъpъnлоръ n'ape ни чь знъ алъ skonъ de kьtъ а' inьesni dьestъzьneа.

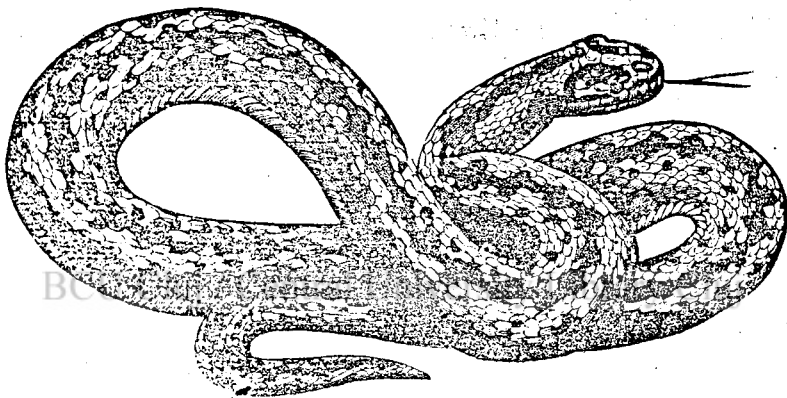
Знъ omъ mъшkatъ d'ънъ Bиперъ, apatъ челе зpъmъtoape semne de боале; are о dъpepe iste, аръzъtoape, зnde е mъшkatъ; локълъ ачеста се знълъ, devine рошъ, ne зpъmъ vьntъtъ, съ intьnde din че in че маъ mълtъ; omълъ kade desъ in лe-mьnъpъ, vьna (пъzълъ) bate къ иъдеалъ шь перe-

гълатъ, сълзъ грѣхъ, аре спасме; о сѣдоаре рече, и аконере корпъ; ките оdatъ се вайтъ ми де количе ла върикъ. Din ранъ кърце знъ сѣнце негръ, не зртъ о материе галбенъ авиндъ о о-доаре foarte греа, не зртъ с'аратъ аколо ган-грена ми омълъ моаре. În климеле калде ми вара, ачесте simptome сѣ desволѣ маї исте ми к'о violenцъ маї mare де китъ в климеле р-корите ми kindъ омълъ е мѣшкатъ тоamna саъ примъвара.

S'a нъскочитъ о мѣлѣме де метоаде snpe а vindeka не омълъ мѣшкатъ д'знъ шарне. Зниі аъ zisъ къ posedъ в привинга ачеста ниште ар-кане (pomezii секрете) ми ле аъ vindѣт гъвернилор к'знъ foarte mare прѣдъ ми не зртъ с'а възѣтъ къ маї ниі знъ dintre ачесте remedii, нъ ера

взнъ де нимикъ. Аша даръ, не vomъ мърѣни аичі а pomeni нѣмаї знеле принципале pomezii генерале в привинга кѣзѣреї знѣ омъ мѣшкатъ де знъ шарне veninatъ.

În Америка, знде аъ фъктъ мѣлте esperi-инге къ oamenii мѣшкадї де шернї veninaцї, sintъ де нъререа къ, чеа маї възъ методъ д'а кѣста знъ мѣшкатъ este, d'ai да възѣрї каре prodѣкъ transpiraцiune (нѣдъшеала) peste totъ корпълѣ. Маї къ seamъ знъ infuziѣ (чеаїѣ) d'o рѣдѣчинъ нѣмитъ Serpentăria ми рѣдѣчина де Aristolochie, sintъ вѣне remedii sѣdorificе; apoi ми sniptъ де циперикъ (ammonia pura) este челъ маї възъ pomezii нъ нѣмаї ла мѣшкѣтѣра Bi-перѣлѣї, чї ми ла toate мѣшкѣтѣрїле де animale отрѣвите.

Синѣрѣлѣ шарне veninatъ din Европа адетъ Виперѣлѣ (Viperus Berus, L.)

Dаръ, чеа маї mare грижъ este д'а face ка veninѣлѣ сѣ нъ интрѣ къриндъ в чїркѣлацїзнеа сѣнцелѣї; де ачееа требѣе indatъ сѣ леце мем-врѣлѣ мѣшкатъ tape ла знъ алѣ локъ peste локълѣ мѣшкатъ (маї апроане ла инимъ), даръ рана требѣе кѣстерисатъ (арсѣ) къ ferъ помитъ в forkъ саъ къ алте кѣтѣре (pomezii арзѣтоаре). Ачeastъ прекацїзне este foarte салѣтаре, даръ дакъ чї-не-ва нъ ле а фъктъ в челъ д'интїї картъ д'оръ, е преа тїрзиѣ, нѣмаї vorъ folosi нимикъ ми е маї вїне сѣ нѣмаї кѣснеаскѣ болнавѣлѣ в де-шерїѣ. Аша este ла орї-че отравъ fizикъ саъ мо-ралъ, kindъ интръ в organismѣлѣ знѣ омъ indi-vidѣлѣ саъ алѣ знѣ statъ интрѣрѣ. Нѣмаї ла инченѣтѣ, нїнъ kindъ нъ с'а нѣтрезїлѣ totъ, сѣ се грѣбеаскѣ чїне-ва а депѣрта материя отрѣвитоаре

мѣкаръ къ кѣтѣре ми алте мїзлоаче severe ми дѣрепоае. Дакъ нъ с'а грѣвїтѣ чїне-ва а депѣрта ефектеле отрѣвеї де ла инченѣтѣ, маї тїрзиѣ totъ este в дешерѣї; societatea este отрѣвїтъ.

Sintъ felѣрїмї де snede де Вїперѣ афаръ де Вїперѣлѣ комънъ (viperus berus). Difepin-целѣ лоръ се konstatъ prin нѣмѣрѣлѣ плачїлоръ че ле аъ не snїнаре ми не коадъ, даръ toate sintъ veninate; де ачееа е вїне pentрѣ омъ ка сѣ се gie департе де toate ачесте famїлїї не-плѣкѣте. Tokмаї ка дїнтр'о касъ знде sintъ маї мѣлте fete де мѣрїтатъ, даръ зна маї pea де кїтъ алта.

Neamъ окънатъ astѣзи мѣлѣ къ reptїlїїле (tї-рїтоаре.) Даръ чїне нъ шїе къ „tїрїторїї“ (лїн-гѣшїторї) жокъ акъмъ знъ полъ mare в лѣме?

Despre măsurile antice.

De

A. Treb. Lauriani.

D. Țrmarc.)

VI. Assemine processă se ȝrmă și în Italia kă monetăria. Kă închetă să mikșorapă denariū pănă kândă solziū deveniră imăcinariū, și lira (lira) nămerapă aciūnse a fi nămai de valoarea ȝnă Konstantină de așă, și mai în ȝrmă kiară nămai de valoarea ȝnă florentină de așă. Dăpă ațea se pedăsse pănă kândă aciūnse în ȝnele lokări a fi mai mikă de kăț ȝnă denariū (Zehner) aștriakă. De kândă aș venită Venegia și Lombardia ȝnă Aștria, s'aș dată nămele de lira (lira) la vițenariūlă (Zwanziger) aștriakă.

În Eșropa orientă, la Dăntrea de ȝiosă și de mizlokă s'aș vătătă denariū lăngă timă totă dăpă sistema Konstantinopolitană. Denariū lă Stefană I și aī lă Ladislavă I din Pannonia înkă ȝnă dăpă ațea sistemă. Despre Bela I zice Țroț apriată kă aș întrodășă galvină Konstantinopolitană în peratălă ȝă, și aș vătătă denariū de arđintă de kari 40 fțea ȝnă Konstantină de așă *). Galvină ațea Konstantinopolitană se nămia în păruile Eșronei ȝkăptă Byzantii, să dăpă imăținea imperătorială de kare era vătăți Constantinati, Romanati, Michaelati, m. a. Greții și mai nămia și Superpuri (Περπυροι, de ȝnde apoi Eșroneană fțkăpă Purpuri, Purpurati și Perperi. Nămele ațoa se năkă kândă pre timălă kățeaferioră înțepăssepă galvenă, a se ațera, adekă a se meșteka kă ațe metale mai nățină prețioase. ȝnă Konstantină de așă treția dăpă lege ȝă trăgă 4 skrintăle să 24 siliquae să κερατια din lira romană. Dăkă toată ațeașă massă era așă kăpată, se zicea obrussa să dăpă pronășă Grețiloră όβρουζα, și așălă kăpată obryziacum, fiindă kă se ardea în fokă pănă kândă înțea a bate în romă (quod in igne obrubeat),

eară soldălă de atare așă se zicea superpurus să dăpă Greții όπερπυρος. Dinkontă dăkă nă toată ațeașă massă de grețate de 24 κερατια era așă kăpată, și nămai 23 kerate, eară ȝnă era ață metală mai nățină prețiosă, ațnă așălă dintănsa se zicea așă de 23 kerate. Dăkă nămai 22 kerate era așă kăpată, eară 2 ață metală, ațnă se nămia așă de 22 kerate; și așă mai ȝiosă, așă de 21 kerate, de 20, de 19, de 18 kerate, la kare se înțelețea kă 3, 4, 5, 6 păruđ din țele 24 kari treția ȝă fie întănă soldă, ȝnă amestekățpă să le- rățpă.

VII. Kândă se vătăpă la Florenția în ană 1252 monete de așă grele de 3 skrintăle romane, și prin ȝrmarc de 18 siliquae romane, se pătăpă sistema de a imățpă moneta în 24 kerate, spre a arăta ȝpitate așălă dintănsa. Kă toată kă moneta ațeașă nă mai era de grețate de 24 siliquae kari se nămia grețate κερατια, și nămai de 18. Așă nămele de kăpată înțetă de a mai înșemna o grețate, și se lăpă pentă gradălă de ȝpitate ață așălă, păkă se iea pănă în zăa de ațăzi.

Assemine și arđintălă, kândă toată massa de ȝnă lira romană era arđintă kăpată, se zicea arđintă de 12 ȝne. Kândă dinkontă nămai 11 ȝne din ațea massă era arđintă, eară ȝnă ȝnă amestekățpă de aramă să de ață metală mai nățină prețiosă, ațnă se nămia arđintă de 11 ȝne, și așă mai înkolo, de 10, de 9, de 8, de 7, de 6 ȝne, ȝnde se înțelețea kă 2, 3, 4, 5, 6 păruđ din țele 12 kari treția ȝă fie în ȝnă lira de arđintă kăpată, ȝnă amestekățpă să legățpă.

În evălă meziă, dăpă țe lira de arđintă devenisse o moneta nămerapă, spre denărtarea kăfăsișnă se întrodăsse la Penă pentă kăntăpă arđintălă ață mășpăloarie, adekă bessariūlă (bes, bessi, bessarius), să marka de 8 ȝne, și de 16 semășne (Loth). Dăkă toță ar-

*) Byzantiosque permisit currere per districtum regni sui. Argentineos etiam denarios, ut supra dictum est, quorum quadraginta Byzantius census est. Thurotz hist. hung. de Bela I.

пінтлѣ динтр'о маркѣ ера крѣлѣ, се зичеа ар-
 пинтѣ де 16 лодѣ, динконтрѣ де 15, де 14, де
 13, де 12 ш. а. лодѣ, ѣнде се инделеце къ 1,
 2, 3, 4 ш. а. пѣррѣ дин челе 16, кѣмѣ арѣ
 тревѣи сѣ fie интр'о маркѣ де арпунтѣ, сѣнтѣ а-
 местектѣсрѣ саѣ левѣсрѣ. Ачестѣ методѣ де а
 мѣсѣра градѣлѣ де крѣпите алѣ арпунтѣлѣи се
 рѣспѣнди прѣсте тоатѣ Еуропа, афарѣ де Italia,
 ѣнде се индикѣ крѣпитеа тотѣ дѣнѣ 12 ѣнде, де
 ши ин алтеле есте кѣноскѣтѣ ши марка.

Е.

I. Кѣ аместекарѣа аѣрѣлѣи ши а арпунтѣлѣи
 афарѣ оаменѣи арѣа де а фаче монете де о
 грѣстале датѣ (пентрѣ есемпѣлѣ денарѣ де ѣнѣ
 скрѣпнтѣлѣ), дарѣ де о крѣпите дѣверѣсѣ (пентрѣ
 есемпѣлѣ де 2 пѣррѣ арпунтѣ ши де 1 арампѣ саѣ
 коситорѣ). Кѣндѣ се вѣтеа монете де 2 пѣррѣ
 де арпунтѣ ши 1 де аместектѣсрѣ, се зичеа ин
 евѣлѣ мециѣ argentum tertiae combustionis (де а
 треѣа ардепе), кѣндѣ се вѣтеа дин 3 пѣррѣ де
 арпунтѣ ши 1 де аместектѣсрѣ, се зичеа argen-
 tum quartae combustionis (де а патра ардепе),
 ши аша маѣ инколо пѣнѣ ла duodecimae com-
 busiionis (де адоаѣспрезечеа ардепе), кѣре се
 зичеа ши argentum finum саѣ purissime decoc-
 tum. Тоатѣ лѣкѣраѣа ачѣаста де а крѣрѣди ар-
 пунтѣлѣ се нѣмѣа finatio саѣ finantia, кѣре fi-
 рѣште де мѣлѣе орѣ ера кѣарѣ контрарѣлѣ, адекѣ
 аместекарѣе де арпунтѣ. Де ачѣ се лѣскѣ арѣа
 де а фаче банѣ рѣи (дин арпунтѣ аместекатѣ), де
 а'и пѣне инкѣрѣсѣ, ши апоѣ де а'и дескредѣта, ши а
 фаче алѣи сѣнтѣ кѣвѣнтѣ де маѣ кѣраѣи (finiores),
 ши де а дескредѣта ши ачѣмѣта прѣсте кѣтѣ-ва
 лимпѣ, ши а'и скѣмѣва кѣ прѣдѣ скѣзѣтѣ пентрѣ
 алѣи кѣре се зикѣ а fi маѣ кѣраѣи, инѣ ин ре-
 алѣте поате кѣ сѣнтѣ маѣ мѣстекѣди, де а фаче
 пре оаменѣи сѣ лѣтеаскѣ чева пре деасѣнѣра про-
 finatione, lucrum camerae. Ла ачѣаста се маѣ
 адаѣссе инкѣ алѣа, адекѣ де а кѣнтѣрѣи монетеле
 вѣлѣте дин арпунтѣ аместекатѣ (ѣарѣ дѣнѣ кѣвѣн-
 тѣлѣ финанѣиѣлѣи, *finis*), ши алѣ да апоѣ мине-
 рѣилорѣ пентрѣ арпунтѣ кѣратѣ скосѣ дин минере;
 де а опрѣ ка нимене сѣ п'аѣлѣ воѣе де а кѣм-
 пѣра аѣрѣ ши арпунтѣ крѣдѣ, афарѣ де дѣрѣто-
 рѣеле финанѣиѣре, сѣлѣтѣ аменѣиѣрѣи де педенсе
 грѣле, ши сѣнтѣ admoniѣиѣни салѣтаре, кѣ тоѣи

чѣи-лалѣи falsifikѣ аѣрѣлѣ ши арпунтѣлѣ, нѣмаѣ
 финанѣиѣи пѣстрѣазѣ крѣпѣтеа лорѣ. Тоатѣ а-
 чѣастѣ оперѣчѣиѣне кѣпѣтѣ нѣмѣле де арте финан-
 диарѣ, инainte де че се фѣкѣрѣ банѣ де хѣрѣиѣ
 prin кѣре апоѣ арѣа се инѣлѣдѣ инадѣвѣрѣ ла
 шѣлингѣ.

II. Ла Дѣнѣреа де мѣзлокѣ Карлѣ Робѣрѣлѣ
 Sicilianѣлѣ дѣнѣ че се ашѣзѣ пре тронѣ ла ан-
 нѣлѣ 1306 дескредѣтѣ банѣи де арпунтѣ вѣтѣди де
 прѣдѣчѣсѣорѣи сѣи, ши фѣкѣ алѣи маѣ финѣ, импѣсе
 pro finatione lucrum camerae; прѣсте кѣди-ва
 anni дескредѣтѣ кѣарѣ банѣи сѣи ши promise алѣи
 маѣ финѣ, импѣсе де ноѣ pro finatione lucrum ca-
 merae, скѣмѣлѣ банѣи де маѣ инainte кѣ прѣдѣ
 скѣзѣтѣ, ши пѣрчѣссе аша пѣнѣ ла аннѣлѣ 1339,
 кѣндѣ promise алѣи ши маѣ финѣ, импѣсе pro
 finatione lucrum camerae, ши ѣарѣ скѣмѣлѣ тоѣи
 банѣи де маѣ инainte кѣ прѣдѣ скѣзѣтѣ; ла аннѣлѣ
 1342 дѣде о поазѣ лѣце монетарѣ, дескредѣтѣ
 тоѣи банѣи де маѣ нainte, афарѣ де чѣи дин ештѣ
 треѣи anni дин ѣрмпѣ, ши ординѣ сѣ се факѣ *banī*
veri verae combustionis tertiae, адекѣ дин 2
 пѣррѣ арпунтѣ ши 1 арама саѣ алѣтѣ аместекѣ-
 тѣсрѣ, де ѣнде се веде кѣ чѣи де маѣ инainte аѣ
 fostѣ ши маѣ рѣи. Тотѣ ачѣстѣ реѣе аѣ инчѣнтѣ
 а вате ши флорѣнтѣнѣ де аѣрѣ, де мѣрѣмеа, грѣс-
 талеа, крѣпитеа ши фирѣра чѣлорѣ де ла флорѣнѣиѣ,
 (кѣрѣ инчѣнѣссѣрѣ а се вате аколо ла аннѣлѣ
 Хр. 1252), ши кѣ тоате инсемпѣле флорѣнтѣне,
 адекѣ де о парѣе кѣ имѣѣнеа ши инскрѣпѣиѣнеа
 сѣнтѣлѣи Ioanne Бантезѣторѣилѣ патронѣлѣ флорѣ-
 нѣиѣи, де алѣ парѣе кѣ флорѣле де мѣлѣе, ин-
 семпѣле флорѣнѣиѣи, консѣнѣтоаре кѣ нѣмѣле
 четѣдиѣи. Галѣвинѣи ачѣмѣта де 3 скрѣпнтѣле де аѣрѣ
 с'аѣ имѣтѣтѣ апоѣ кѣррѣндѣ де чѣле-лалѣе четѣдиѣи
 лѣбере алѣ Италиѣи, маѣ аѣлѣсѣ де Venetia, де
 Roma, ши де реѣиѣи Neapolii, Hispaniei, Franѣиѣи,
 Boiemiei, Pannoniei, ши де имперѣторѣиѣи Германѣиѣи,
 ши с'аѣ лѣдиѣтѣ прѣсте тоатѣ Еуропа сѣнтѣ нѣмѣле
 де *Florentini* де аѣрѣ. Италианиѣи ѣнѣ нѣмѣрѣ ши
Gigliati (Gigliati) де ла флорѣле де мѣлѣе. Маѣ
 тоате четѣдиѣе ши маѣ тоѣи реѣиѣи кѣди вѣтѣрѣ ин
 секѣлѣлѣ ачѣла флорѣнтѣнѣи де аѣрѣ, пѣстрѣарѣ ин-
 семпѣле флорѣнѣиѣи ши имѣѣнеа сѣнтѣлѣи Ioanne
 Бантезѣторѣилѣлѣ, нѣмаѣ ин секѣлѣлѣ ѣрмпѣторѣиѣи ин-
 чѣнѣрѣ а'ши нѣне пре монетеле де аѣрѣ инсем-
 пѣле лорѣ пропрѣи. Тоѣи пѣстрѣарѣ апроапе ачѣ-
 еашѣ мѣрѣме ши крѣпитеа, кѣ foarte мѣчѣи варѣе-

чїзнї. Ачеаста е ши сингра монетъ каре аѣ ачїнсѣ маї нескїмватъ пѣпъ їн зїлеле поастре. Еа сингрѣ маї poate servi de base la kalkulele monetare, прекундѣ монетеле де арчїнтѣ аѣ сѣферїтѣ атѣте алтерчїзнї їн фондѣ ши пѣрїтате, їнкѣтѣ нїмене нѣ се маї poate orienta дѣпъ дѣнсееле.

III. Ла Константинополї, ла Дѣпѣре ши ла Ренѣ се їнтродѣссе пенса де 40 денарї пентрѣ зпѣ флорентїнѣ де асрѣ. Денарїзлѣ ачеста ера де а $\frac{1}{384}$ parte de лїбрѣ, саѣ де а $\frac{1}{32}$ parte de зпѣ романѣ, (їн валoare камѣ де $4 \frac{1}{2}$ крѣчїарї австриачї modernї). Кѣтрѣ фїнїтлѣ секлїлї XIII се фабрїкарѣ ла Дѣпѣреа де мїзлокѣ денарї маї мїчї, де $\frac{1}{576}$ de лїбрѣ саѣ де $\frac{1}{48}$ de зпѣ романѣ (їн валoare камѣ де 3 крѣчїарї австриачї modernї), ши се нѣмерарѣ 60 пентрѣ 1 флорентїнѣ де асрѣ, дарѣ нѣмеле де пенсѣ ремасе нѣмерлїлї де 40 денарї. Ла Дѣпѣреа де сѣсѣ ши ла Ренѣ се фїкѣ ассемїне. Дарѣ ла Константинополї се консервѣ денарїзлѣ де $\frac{1}{32}$ зпѣ.

Їн секлїлѣ XIV, сзпѣтѣ Карлѣ Робертѣ, се вѣтѣрѣ ла Дѣпѣреа де мїзлокѣ денарї нѣмаї де $\frac{1}{64}$ зпѣ романѣ (їн валoare де $2 \frac{1}{6}$ крѣчїарї австриачї modernї), ши се нѣмерарѣ 80 пентрѣ 1 флорентїнѣ де асрѣ; ассемїне се фїкѣ ши ла Дѣпѣреа де сѣсѣ ши ла Ренѣ; їнсѣ нѣмеле де флорїнтѣ ремасе нѣмерлїлї де 60 денарї їнсемпачї кѣ крѣче, крѣчїарї, (cruciferi, Kreuzer). Тотѣ де одатѣ се фабрїкѣ ла Ренѣ о монетѣ де асрѣ маї мїкѣ, каре сѣ рѣспѣндѣ ачелї флорїнтѣ нѣмерарїлї де 60 крѣчїарї де арчїнтѣ. Ла Кон-

стантинополї сѣ пѣстрѣ денарїзлѣ челѣ векїлѣ каре ера акѣмѣ де 2 орї маї mare де кѣтѣ челѣ де ла Дѣпѣре, ши де 12 орї маї mare де кѣтѣ челѣ din Italia.

Карлѣ Робертѣ редѣссе маї їн зрѣтѣ денарїзлѣ ла $\frac{1}{864}$ de лїбрѣ саѣ ла $\frac{1}{72}$ de зпѣ романѣ (їн валoare де 2 крѣчїарї австриачї modernї); 90 атарї денарї се нѣмерарѣ пентрѣ 1 флорентїнѣ де асрѣ.

Кѣтрѣ їнченѣтлѣ секлїлї XV, Сїчїсмѣндѣ їмперѣторїзлѣ фабрїкѣ денарї ши маї мїчї, де $\frac{1}{80}$ зпѣ романѣ (їн валoare де $1 \frac{3}{4}$ крѣчїарї австр. mod.); 100 атарї денарї се нѣмера пентрѣ 1 флорїнтїнѣ де асрѣ. Де аїчї їнаїнте ремасе нѣмерлїлї де 100 денарї дрѣнтѣ нѣме де флорїнтѣ де арчїнтѣ ла Дѣпѣреа де мїзлокѣ, прекундѣ ремасе нѣмерлїлї де 60 крѣчїарї ла Ренѣ, кїарѣ ши дѣпѣ че се маї редѣссе денарїзлѣ; ши прекундѣ се нѣмера їн Italia: 12 денарї факѣ 1 solдѣ, ши 20 solзї факѣ 1 лїбрѣ де арчїнтѣ; ши їн Дѣрманїа, кѣ 60 крѣчїарї факѣ 1 флорїнтѣ (Gulden): аша се нѣмора ши ла Дѣпѣреа де мїзлокѣ, кѣ 100 денарї факѣ 1 флорїнтѣ де арчїнтѣ; кѣ тоате кѣ флорїндїлї ачешїтїа ачїнсерѣ а фї тодї нѣмаї нѣмерарї, ши нѣ рѣспѣндеа флорентїнїлїлї де асрѣ.

Кѣтрѣ фїнїтлѣ domnieї лї Сїчїсмѣндѣ, прекундѣ се череа ла Константинополї 40 денарї (ашпї) пентрѣ 1 флорентїнѣ де асрѣ, ла Ренѣ се череа 80 крѣчїачї (1 fl. 20 xr.), ла Дѣпѣреа де мїзлокѣ се череа 100 денарї, еарѣ їн Italia се череа 80 solзї саѣ 4 лїре, ла Venecia кїарѣ 120 solзї саѣ 6 лїре.

Комѣнїкациїнї счїентїфїче мїчї.

Observațiunile meteorologice la Băscruții de la 1—8 Iunie.

Temperatură dăpъ termometrъ лї Reaumur, їн зтѣрѣ.	Dim. ла ора 6, d. a. ла ора 4, сеара ла ора 10.		
	Dim. ла ора 6,	d. a. ла ора 4,	сеара ла ора 10.
Ла 1	12	17	13,8
Ла 2	13	19	15
Ла 3	13	21	15
Ла 4	13	18	15
Ла 5	12	21	16

	Dim. ла ора 6,	d. a. ла ора 4,	сеара ла ора 10.
Ла 6	14	15	14
Ла 7	13	16	14
Ла 8	12	20	16
Temperatură de мїзлок	12,5	18,3	14,9

Барометрѣ а варїатѣ їнтре 325 ши 327 лїнїт де Парїсѣ.

Треї зїле де плоае, патрѣ зїле сенїнѣ.